

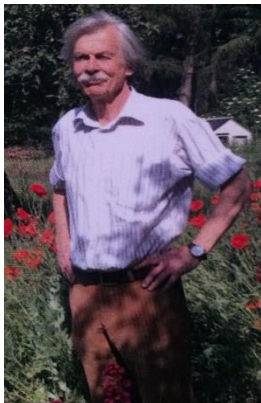

september/oktober/november

nummer **46**

- **Verslagen/foto's Jan van Rijsewijk tenzij anders vermeld.**
redactie behoudt zich het recht voor ingezonden stukken enigszins aan te passen

loek

"Wat heb je veel geschreven aan artikelen, zienswijzen en bezwaarschriften in de lange jaren dat je secretaris van onze vogelwerkgroep was!"

In september hebben wij afscheid moeten nemen van Loek Hilgers. Als grondlegger van onze Vogelwerkgroep heeft hij vanaf het begin mensen geïnspireerd om van vogels te genieten en tegelijkertijd te strijden tegen de achteruitgang van soorten en hun leefgebieden.

Ook als kenner van vogels en planten was hij veel in het veld en droeg die kennis graag uit. In vroeger dagen schreef hij veel in de 'Roodborsttapuit' maar ook in landelijke tijdschriften. Met zijn bevlogenheid, als het ging over korhoenders, rietganzen of ortolanen, stak hij anderen aan om enthousiast mee te doen aan de vele tellingen en inventarisaties. Extern heeft hij ook zijn kennis en deskundigheid tot gelding gebracht, o.a. bij de Landinrichting van de Hilver en bij de Stichting Korensla, maar nog op zo veel meer plaatsen. Loek we gaan je niet alleen herinneren als deskundig vogelaar en gedreven natuurbeschermer, maar vooral ook als een aardig persoon met wie het fijn was om samen het veld in te gaan.

natuurmuur

Het werk aan een natuurmuur op 'ons' terrein aan de Leemputten is begonnen. We gaan het geen insectenmuur noemen maar natuurmuur. Immers, een gemetselde stenen muur is voor insecten in het geheel niet interessant. In

de natuur komen namelijk ook geen stenen muren voor waar insecten van afhankelijk zijn. Dus een muur waar aan zoveel mogelijk organismen (planten en dieren) iets te bieden heeft.

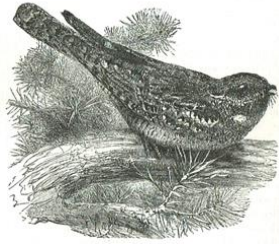
Daarom worden in de muur allerlei voorzieningen getroffen om dieren een onderdak te geven. Zoogdieren die van holtes gebruik kunnen maken zijn vleermuizen (zomerverblijf) en egels (overwinteringsverblijf). Mogelijk kan een marterachtige gebruik maken van een holte. De muur heeft op sommige plaatsen een breedte waar een kist in geplaatst, gecontroleerd en schoongemaakt kan worden. Om er bij te kunnen komt er een opening in de muur die kan worden afgesloten door b.v. een insectenbak. Vogels kunnen er in holtes gaan broeden en in aangebrachte kieren tussen stenen kunnen zaadplanten zich ontwikkelen. Een metselgroepje van Brabants Landschap en enkele van onze leden hebben een eerste start gemaakt en de basis vastgelegd. In de winterperiode wordt er niet aan gewerkt. De bedoeling is in het voorjaar weer te beginnen.

Wordt vervolgd.....

nachtzwalwtellingregteheide

- victorretelhelmrich

De nachtzwaluw is een vogel van heidevelden, zandverstuivingen en kapvlaktes in naaldbossen. Dit landschapstype vinden we in het bosgebied aan de oostkant van onze gemeente en op de Regte Heide. Daar verschijnt deze vogel na een lange reis uit zijn overwinteringsgebied in Afrika vanaf eind april om er zijn territorium te vormen om er te broeden.

Het is een mysterieus aandoende vogel voor wie hem tegenkomt. Hij kan je verrassen door plots over je heen te scheren om vervolgens op enige afstand van je vanaf een boom een laag snorrend geluid te produceren. Wie dit wil meemaken moet daarvoor wel in de schemer ter plaatse zijn, d.w.z. dat je nog voor zonsopgang of even voor zonsondergang op de heide of het bos moet zijn. Maar dit is maar aan weinigen besteed omdat het feitelijk verboden is na zonsondergang en voor zonsopgang in deze gebieden te zijn. Op vrijdagavond 5 juli van dit jaar deed ons B-team op verzoek van de Vogelwerkgroep Midden-Brabant, net als vorig jaar, mee aan een gezamenlijke telling. De vogelwerkgroep had voor de nodige vergunning gezorgd. We verzamelden ons om 21:30 bij de zuidelijke parkeerplaats aan de Nieuwkerksedijk. Na een korte instructie vertrokken we in groepjes om langs een vooraf uitgestippelde route de roepende vogels op een kaart te noteren. Elke route nam ongeveer anderhalf uur lopen in beslag.

De route die ik met Jan en Nel liep ging door het centrale deel waar weinig boomopslag is. We noteerden 3 of 4 territoria. Het was een prachtig gezicht om de vogels, die een nieuwsgierige vlucht om ons heen maakten zo van dichtbij te zien. Hoog wiekelend en dan weer duikend naar de grond in het rode avondlicht bezorgden de vogels ons een onvergetelijke avond. Verder naar de westelijke rand van de heide hoorden we vogels al van ver snorren uit een vliegdennenbosje op de heide. Het gebruik van lokgeluiden was nauwelijks nodig.

Terug bij de parkeerplaats troffen we de anderen aan met wie we de aantallen en locaties van de roepende vogels deelden. We kwamen op een geschat aantal van 20 roepende vogels over de hele open heide. Daarnaast werden ook roepende nachtzwaluwen in het dennenbos ten zuiden van de heide gehoord. Het aantal territoria kan pas worden bepaald als alle waarnemingen van dit jaar op de kaart zijn gezet en geanalyseerd. De vogelwerkgroep zal dit nog dit doen en hierover een rapport uitbrengen.

Ook vorig jaar werden meer dan twintig territoria geteld. Dit is een enorme verbetering in vergelijking met de tellingen van een decennium geleden. Toen betrof het aantal territoria niet meer dan 4 à 5 op de heide. De nachtzwaluw lijkt een soort te zijn die in onze omgeving profiteert van de klimaatverandering. Warme droge zomers lijken hem te bevallen en als dit gepaard gaat met voldoende nachtvinders en kevers en andere insecten, waarop hij jaagt, dan zullen we nog lang van hem kunnen ze genieten.

**De nachtzwaluw (caprimulgus europaeus) is geen echte zwaluw. Hij behoort tot een geheel andere soortgroep maar jaagt net als zwaluwen in volle vlucht op vliegende insecten. Vooral nachtactieve vlinders behoren tot zijn menu.*

In de volksmond werd hij "geitenmelker" genoemd. De mythe was dat hij hangend aan de uiers van geiten zich voedde. In vogelgidsen van de 19e eeuw en ouder werd hij ook wel "dagslaeper" genoemd, wat in feite wel klopt. Overdag zullen we hem niet zien.

uilenwerkgroep

- ericpoelen

Met de steenuil in ons verspreidingsgebied gaat het gestaag beter. Er zijn weer heel wat uiltjes uitgevlogen. Ieder najaar maken we de kasten schoon en kijken ze na op eventuele gebreken. Dit alles om ouders de kans te bieden een gezond broedsel voort te brengen.

Wel gaven de resultaten per groep grote verschillen aan. Oorzaken zijn o.a. het gebied Moerenburg waar veel wordt gebouwd en daardoor een stuk onrustiger is geworden. Toekomstige kasten worden daarom meer aan de buitenkant van het gebied geplaatst. Biezenmortel zat dit jaar flink in de lift. Belangrijk te vermelden dat hier een tweede controle is geweest om te kijken of eieren daadwerkelijk zijn uitgekomen. Hierdoor zijn waarschijnlijk meer jongen waargenomen. Conclusie is dat het tijdstip van controle van belang is.

De eikenprocessierups heeft het werk hier en daar behoorlijk verstoord. Niet alle groepen hadden er last van. Blijkbaar is het moment van controle van belang hoe de overlast wordt ervaren. De overlast is met name bij de late controle. Bij de eerste controles waren de rupsen blijkbaar nog klein en werden de voor overlast zorgende haren nog niet afgestoten. Probleem wat we niet moeten onderschatten.

	<i>Ouders</i>	<i>eieren</i>	<i>jongen in nest</i>	<i>2018</i>	<i>2019</i>
Loon op Zand	18	23	20	23	- 3
Biezenmortel	0	21	38	16	+ 22
Berkel-Enschot	13	1	36	28	+ 8
Tilburg-Noord	5	6	18	26	- 8
Moerenburg	5	0	<u>7</u>	<u>22</u>	- 15
Totaal				115	119

De kerkuil komt nagenoeg op dezelfde erven voor als de steenuil. Van de 57 jongen zijn er dit jaar 49 uitgevlogen. Vorig jaar waren er van de 52 jongen 35 uitgevlogen. Een significante stijging dus.

onlinecursussen

Sovon Vogelonderzoek Nederland heeft verschillende meetnetten waarbinnen door ons hele land vogels worden geteld. Om voor deze meetnetten vrijwilligers te trainen, organiseert Sovon cursussen op verschillende plekken in het land én **online cursussen**. Zeker de komende lange avonden is het de tijd om deze cursus op je computer te volgen.

In de MUS-cursus leer je stadsvogels herkennen op zicht en geluid. Het gaat om vogelsoorten die regelmatig tijdens MUS-tellingen worden waargenomen. In de Watervogelcursus leer je watervogels herkennen, groepen te schatten en ervaar je wat zo leuk is aan watervogels tellen.

[Hier](#) vind je beide cursussen die helemaal gratis online te volgen zijn. Met de inloggegevens van je account bij Sovon (anders moet je je nog aanmelden) kun je meteen inloggen en gratis aan de slag.

vogeltrektelling

- marliesdekort

5 Oktober was weer het zover, ook onze werkgroep doet weer mee aan de Nationale Vogeltrektelling . Deze regionale simultaan telling vindt op meerdere locaties in Midden- en Oost Brabant plaats:

VWG IVN Oisterwijk
Natuur en landschapsbeheer Boxtel
IVN Oirschot
Natuurwerkgroep Liempde
VWG IVN Oisterwijk
Vogelwerkgroep Midden-Brabant

Hildsven, Moergestel
Banisveld, Oisterwijk/Boxtel
De Soeperdonken Brinksdijk
Vlagheide, Schijndel
Logtse Velden, centrale post
Jac.P Thijssetoren Haghorst

Uitkijk vanaf de Jac. P Thijsse uitkijktoren bij Haghorst.

Foto: Corine Goldschmidt

Al vele dagen had het geregend, maar gelukkig was het op 5 oktober droog. De ochtendploeg Victor en Peter moesten echter door de modder ploeteren om er te komen, maar vanaf 7.30 kon de telling beginnen. Ieder uur werd Victor gebeld om alle tellingen door te geven. In de middag kwamen

In de loop van de dag kwam er nog bezoek van diverse leden, Martien, Corina, Marcel, Marianne en ikzelf Marlies. Foto Corine Goldschmidt

Nico en Francis om hun af te lossen, maar Victor bleef ijverig alle waarnemingen noteren en optellen.

Gelukkig kwam er in de middag nog een mager zonnetje tevoorschijn en toen werd er hoog in de lucht meteen een groep van 18 buizerds waargenomen, klaar om naar het zuiden te vertrekken. Er werden dit jaar veel minder vinken gespot, maar 170, (vorig jaar honderden) terwijl de spreuwen ruim in de meerderheid waren 676.

Om 16.00 werd de laatste waarneming doorgebeld....

[Hier vind je de resultaten.](#)

....en kon wel gezegd worden, dat het een geslaagde dag was.

Foto: Marlies de Kort

dagvanhetlandschap

In de herfstvakantie vond op het terrein aan de Leemputten de Week van het Landschap plaats. Een week met allerlei activiteiten voor jong en oud. Zo was op het terrein bovenop het elektriciteitshuisje een platform gebouwd waar leden uitleg gaven over de vogeltrektelling. Binnen in onze ledenruimte werd over de vogeltrek een lezing gehouden. Er werd met kinderen gewerkt aan de natuurmuur en nestkasten getimmerd. Anderen gaven uitleg over onze Vogelwerkgroep en deelden flyers uit. Kortom: Het was een groot succes mede te danken aan een tiental leden die zich hiervoor hebben ingezet.

gierzwaluw

- hannienilsen

Gierzwaluwen in de Joanneskerk, broedseizoen 2019.

Dit jaar waren opnieuw alle camerakasten (16) aan de noordoostkant bezet, en werd er ook in alle kasten gebroed. Helaas zijn door het extreem warme weer eind juni een aantal broedsels mislukt. Eind juli volgde een nieuwe hittegolf die opnieuw enkele jongen fataal werd. Totaal zijn er 53 eitjes gelegd maar zijn er slechts 26 jongen uitgevlogen.

Aan de zuidwestkant van de kerktoeren (kasten zonder camera's) zijn 16 eieren gelegd waarvan er 13 zijn uitgebroed. Deze jongen zijn zeer waarschijnlijk allemaal als vliegvlugge jongen uitgevlogen.

De natuurlijke broedplaatsen zijn dit jaar niet geïnventariseerd. Er is enkele malen een invlieger gezien, waarschijnlijk zijn de 3 broedplaatsen van de afgelopen jaren aan de noordkant dan ook dit jaar bezet geweest.

Totaal zijn er dus minstens 25 paartjes gierzwaluw die hier ook dit jaar een broedplaats hebben gevonden. Een wezenlijk deel van de totale gierzwaluwpopulatie in Oisterwijk. [Lees meer.....](#)

huiszwaluw

- hannienilsen

Huiszwaluwtil Moergestel, broedseizoen 2019.

Op verzoek van Sovon is deze huiszwaluwtil gedurende het hele broedseizoen 1x/week gemonitord door tellers van vogelwerkgroep IVN Oisterwijk en vogelwerkgroep Midden-Brabant. Hiervoor is een lijst opgesteld waarbij iedere week 2 tellers ingeroosterd waren waarvan minstens één teller ervaring had met huiszwaluwen. Er werd minimaal één uur per keer gemonitord waarbij de tellers ieder één helft van de til in de gaten hielden. In principe probeerde men dinsdag, woensdag of donderdag te inventariseren. Soms was dit niet mogelijk waardoor de tijdspanne tussen de bezoeken iets varieert. De monitoring is begonnen in week 16 (20 april), de laatste controle was week 37 (14 september). Totaal 22 weken. De waarnemers hadden vooraf geen informatie over eerdere waarnemingen om zo objectief mogelijk te zijn. [Lees verder.....](#)

flyers

De laatste jaren is er binnen de vereniging nogal wat veranderd. Zo zitten we inmiddels in een nieuw clubgebouw, worden er cursussen gegeven en zijn er nieuwe activiteiten bijgekomen. Hoogtijd om ons als Vogelwerkgroep opnieuw te profileren. Een nieuwe flyer maakt hier onderdeel van uit. Natuurlijk gemaakt van recycled papier. In de Week van het Landschap heeft de flyer zijn diens al bewezen.

Voorzijde

Achterzijde

excursiebiesbosch

Zondag 24 november reden 3 auto's met 11 leden richting Werkendam. De excursie naar de Biesbosch stond deze zondag op het programma en het belooft een prachtige ochtend te worden. Open weer, windstil en fris weer. Jan Paymans komt er bijna elke week en kent daardoor het gebied zeer goed. Hij leidde ons naar de bekende vogelspotplaatsen.

En ondanks dat de Biesbosch het hele jaar door een gastheer is voor bijzondere vogels hebben we toch enkele wintergasten moeten missen. Klapekster, nonnetje, baardmannetje en brilduiker b.v. hebben we niet ontdekt. Wel het explosieve geluid van de Cettiszanger was overal waar te nemen. Niet zo gek als je bedenkt dat er enkele jaren terug al meer dan 350 territoria zijn vastgesteld.

Ons lijstje (45x) deze dag:

- Grauwe gans, nijlgans, canadese gans, kolgans, aalscholver, knobbelzwaan
- Bergeend, pijlstaart, smient, krakeend, wilde eend, soepeend, slobbeend, kuifeend, tafeleend, wintertaling, meerkoet, waterhoen, middelste zaagbek, waterral, fuut, dodaars
- Grutto, witgatje, kievit, ooievaar, grote zilverreiger, blauwe reiger
- Bruine kiekendief, torenvalk, havik, slechtvalk, buizerd
- Cettiszanger, goudhaantje, grote bonte specht, groene specht, spreeuw, koolmees, vink, veldleeuwerik, zwarte kraai, kauw, roodborst, fazant

Elke laatste dinsdag van de maand kun je ons vinden in het Heerkenshuis bij de Leemputten. We praten er over allerlei vogelzaken en soms hebben we een lezing of houden we een vogelquiz.

Kijk ook op www.vwgmiddenbrabant.nl